

Walch,
De
Futera
impu
berum
Attica.

11. 0

13

ILLVSTRI, CONSVLTISSIMO,
CHRISTIANO HARTMANNO SAMVELI
GATZERT

S. D. P.

ERNESTVS CHRISTOPH. WALCH.

TE, quem in litteris, quas humaniores vocamus, esse versatissimum in disciplinis Jurisprudentiae elegantioribus speciatissimum, in senerioribus doctissimum, in omnibusque scientiis, quae ICTum ornant, peritissimum doctus quisque scit, Academia nostra Georgia Augusta, quae TE ob merita TVA insignia atque eruditionem amplissimam per tres paene annos Professoribus suis adscriptum coluit, fato mihi aduerso amittit. Capis enim noua virtutum TVARVM praemia, siquidem Academia Giesena, quam doctissimis in Iurisprudentia viris semper abundasse constat, TE, cuius laus ac gloria scriptis elegantissimis per totum eruditorum orbem emanauit, inter Antecessores suos recepit, ideoque satis declarauit, se peritorem, speculatiorem iurisque praecepta exequendi, prouorem (quum maximam probi animi gloriam cum summa eruditione coniungis) TE eligere potuisse neminem.

Adi

Adi igitur nouum munus! Cape nouam sortem! de qua TIBI a me publice esse gratulandum, duxi. Quum enim pro beneuolentia erga me TVA aditus ad TE mihi semper patuit, quum ex TVIS in Iurisprudentiam elegantiore praeflectionibus, quibus saepissime, quantum potui, interfui, summam utilitatem coepi, quum denique consiliis TVIS in addiscendis meis disciplinis felici successu usus sum, ingrato animo, nisi laetitiam, quae ex felicitate TVA in me redundat, publice profiterer, laborare, omnibus TIBIQUE potissimum viderer. Vt igitur nullus ita de me sentiret, atque ut TIBI ostenderem, quam cupido animo gratias, quas TIBI debeo maximas, agerem, hoc leue scriptum, quod ab omnibus, a TE tamen potissimum bene accipiatur, velim, TIBI dicaui ideoque TVO nomine, quod nominare sat est, illud exornauit. Iam nihil addo, quam ut Deus T. O. M. TE saluum tectumque conseruet, atque ut beneuolentiae TVAE, qua huc usque felicitatem meam ornasti atque auxisti, me semper commendatum habeas.

Dat. d. XXII. April. clo IdccLXVII.

DE
TUTELA IMPUBERVM
ATTICA.

Vt commentatio mea inde exordiat, unde res, quam tractandam in illa mihi sumsi, originem suam ducit, primo omnium disquirendum esse videtur, quatenam apud Athenienses aetas fuerit impuberum legitima, et a quo demum tempore sui arbitrii iurisque coeperint fieri. Scire enim, iure etiam attico fuisse, qui a rerum suarum administratione exclusi, tutoris iudicium in omnibus sequi debuerint, non magis interest, quam penitius nosse, quam diu ipsius consilio atque autoritate debuerint uti. Quum vero Attici, quos et hac in re vel maxime secuta est romana legislatio, diuersarum hominum aetatum diuersa voluerint esse iura, intuitu praesertim liberae rerum cuiusque administrationis inde determinandae, ne vnus aetatis priuilegia cum alterius iuribus misceamus, omnino cautio adhibenda est.

*De aetate
impu-
beris le-
gitima.*

A

Pollux,

Pollux, quem primum inter omnes sequendum esse puto, septem aetatum gradus inter Athenienses fuisse computatos, refert, singulos septem pariter annorum; eos autem, qui secundam aetatem ingressi fuerint, pueros, (*παιδας*) qui tertiam, decimum ergo quintum annum, puberes (*μειρακιος*) fuisse vocatos. *a*) Pupilli quidem, puerilem aetatem adhuc agentes, paene nullo civium iure gausi sunt, pauperibusque tantummodo opum particulam relinquenti, ipsis fuit facultas. *b*) Tertiae vero aetatis facti, domini matrum appellari coeperunt *c*) deque rebus suis omnibus testamento disponere potuisse, videntur. Interim biennii adhuc exinde lapsus requirebatur, priusquam aliorum iurium eximiorum plene participes poterant fieri. Anno siquidem decimo sexto verrente, matris hereditariae bona acceperunt administranda, eique donec erat superstes, victum praebere debuerunt. *d*) Neque ultra illud tempus valuit pupillari-
ter

a) *Onomast. L. II. C. I. Edit. Hemst. T. I. 153.* ἔφηλα εἶσιν ἡλικίῃ καὶ ἰπποκράτην, πρῶτη, ἀπο ἑνὸς ἕως ἑπτά εἶτους. δεύτερη, ἀπο ἑπτά εἶτους ἕως τεσσαρῶν καὶ δεκάτου, τρίτη — ἕως εἰκοσίου πρῶτου — ἢ μὲν πρῶτη, παιδίον, ἢ δεύτερη, παῖς, ἢ τρίτη, μείρακιον — et p. 256. παῖς, κούρος, ὡπῶα πρῶτη βῶς paulloque inferius: Μείρακιον, ἔφηβος, ἀρῆ ἐξ ἔφηβων. — Eodem pacto caeteri autores graeci his verbis vsi sunt. *Homerus. Odiss. T. v. 530.* canit de pubertate:

Παῖς ἕμεος, ἕως μὲν ἔνν' ἔτε νηπιός —
Γηραιώτατος οὐ μ' εἶμι —
Νῦν δ' ὅτε δὴ μέγας ἐστὶ, καὶ ἡβῆς μέ-
τηρον ἰκάνεις.

et *S. v. 215.* Παῖς δ' εἶμι —
Νῦν δ' ὅτε δὴ μέγας ἐστὶ καὶ ἡβῆς
Μέτρον ἰκάνεις.

b) *Ἰσάειος ὕπερ τοῦ ἀπολλοδώρου κληροῦ:* ὁ νόμος διαρρηθὴν καλεῖται Παιδί μὴ ἔξεν συμβαλλεῖν μηδὲ γυναικὶ περὶ μετὰ διμῶν κληθῶν. *Edit. Aldina. (fol. 1513) p. 73. Pecutus ad leg. att. p. 477.*

c) ὁ μὲν νόμος καλεῖται τοὺς παῖδας ἡβησυνίας κούρος τῆς μήτρως εἶναι. *Demosth. Orat. II. in Steph. Edit. Wolf. (Aurel. Allobr. fol. 1607) p. 622.*

d) *Dem. I. c.* Καὶ εἴν ἐξ ἐπικληροῦ τις γενήσῃ, καὶ ἀμα ἡβῆσῃ, ἐπιδικητὴς, κερῶν δὲ τῶν χρηματικῶν, τοῦ δὲ οἴου μίσησεν τῇ μήτρῃ. *Quae virgo vero ἐπικληρῶς dicta fuerit, videf. Pollucem. L. VIII. C. 9.* Filias non ordinarie sed filiis haud existentibus, vel patre in testamento illud iubente, successisse in patris bona, hoc loco notandum esse, videtur. *v. Demosth. contra Spudiam. Edit.*

ter filio impuberi substituendi patris auctoritas. e). Sed huic rei eo longius immorandum erit, quo magis *Petitus f)*, *Potterus g)*, *Kusterus h)* aliique opinionem sententiae meae plane aduersam profitentur, ut proin necesse sit, argumenta, quae mihi patrocinantur, amplius proferre. *Petitus* quidem er, qui hunc in omnibus sequitur, *Potterus* verba ἡβησῶν ἐπίδιετες, quibus legislatores attici vsi sunt, non de anno decimo quarto sed de decimo octauo interpretanda esse, opinantur. Qua enim aetate epheborum nomine ornati, iuramentum, ephebis praescriptum, dare debuerunt atque armis cincti sunt. i) Argumenta vero, quibus sententiam substruxit *Petitus*, non eius sunt naturae, ut illis subscribere possim. *Hyperidis* (cuius, quum temporis iniuria illius scripta nobis abstulit, inspiciendi, haud esse copiam, quam maxime doleo), locum, a *Harpocrate* memoratum, proponit, ex quo, *Hyperidem* eidem secum fuisse sententiae, elucere putat. Qui enim relationis cuiusdam legisque, quae matris hereditariae bonorum administrationem impuberibus concessit, eodem loco facit mentionem. k) *Petitus* igitur,

Edit. Wolf. p. 649. Integra eorum, qui, et quo modo succedere potuerunt, recentio legi potest in Isaci orat. περι του ἄρχμου κληρου. Edit. cit. p. 75. l. 9.

e) Petit. L. VI. T. VI. p. 42. et p. 482. et Demosthen. l. c. p. 622.

f) l. c. p. 456. 477. et 482.

g) Antiquities of Greece Vol. II. C. 15. p. 344.

h) in not. ad Suidae Lexic. T. II. f. voce ἡβησῶν.

i) Philostratus in vita Apollonii καὶ του νεου, ἐπειδαν ὀλοκαυδακεν ἐτη γηγορας τυχη, τῶλο δ' ὀμοῖα καὶ παρ' ἡμῶν ἐφηβου

μῆλον, ἔλθαι παρὰ τους ἀνδρας, ἐς συ ἀρμικας. L. II. C. 30. Edit. Olear. (Lipf. 1709. fol.) p. 82. Suidas T. I. Edit. Kuster. p. 806. Harpocratio f. v. ἐπίδιετες. Vsque ad hanc aetatem liberi, qui parentes in bello amiserant, publice nutriebantur v. Meurs. Them. att. Cap. X. n. F. De armatura cingenda v. Petit. p. 154. sq.

k) Ἐπειδὴ δὲ ἐγγραφῶν ἔγω, καὶ ὁ νομος ἀποδεδωκεν τὴν κομιδὴν τῶν κληταλειφθέντων τῇ μητρὶ, ὅς κελευεὶ κυρίου ἐπιταῆς ἐπιπληροῦ, καὶ τῆς κτίσεως ἀπάσης τοὺς ἀπαιτίας, ἐπειδὴν ἐπίδιετες ἡβασιν. v. Petit. p. 457. Relationem in Lexiarch. solo verbo ἐγγραφῶν notasse Graecos, vix putauerim, quum Dem., et Isaeus et Pollux vel ἐγγραφῶν εἰς το κληταρχ: vel δοκιμαζέιν.

A 2

igitur, *Harpocratationis* autoritate ductus, de relatione in *Lexiarchicum*, quam anno iuuenis vigesimo primo actam fuisse constat, sermonem esse, arbitratur ideoque iuuenem pupillum, anno vigesimo transacto, demum matris bona accepisse, affirmat. Equidem vero de relatione in *Lexiarchicum* loqui *Hyperidem*, vix ac ne vix quidem crediderim. *Lexiarchicum* enim nomen inde accepit, quod pupillus, in illud relatus, bonis, quae ex patris hereditate nactus erat, praesse incepit. l) De receptione inter ciues differi, credere mallet, quam quippe, anno decimo sexto peracto, habuisse locum, veritati proxime accedit. In iuramento enim, quod, si ephelis adscribebantur, iurare debuerunt, nonnulla insunt, quae de iis, qui ciuium iuribus haud fruebantur, praedicari vix potuerint. Promittendum ipsis nimirum erat, se, si quis leges abrogare velit, populo non suadente, id ferre nolle, ac se regionibus atticis esse vsuros. Quare *Didymum*, *Suidam* m), aliosque, qui ἡβησται ἐπιδικαστας de anno decimo septimo interpretandum esse affirmant, sequi mallet. n) Pupillum quidem matris, quam patris, bona prius potuisse administrare, a veritate abhorre, ne alii mihi opponant, vereor. Quum vero foeminas impuberum instar habuerint Athenienses o), illasque difficilius ad patris hereditatem admiserint, nonne fieri potuit,

vt

ξεν. de hoc actu vtuntur v. *Isaeum*. περι του ἀστυφίλου κληρου. p. 70. l. 17. *Dem.* in *Onetor*. p. 569. Edit. Wolf, et quam plurim. aliis locis.

ἄσται τῆς ἀπτιτικῆς, πυροῖς, κριθαῖς, ἀμπέλοις, ἐλαίαις. Iusur. totum legi potest apud *Petrum* L. II. T. IV. et *Poster.* V. I. B. I. C. 26.

l) *Pollux*. VIII. §. 104. ὁ δὲ εἰς το ληξιαρχικον γραμματικον ἐγγραφεῖς, ἤδη τα παλῶνα παρελαμβανεν. ἢ δὲ παλῶνα ἔσται καὶ ληξίς ἐκαλεῖτο. videt. *fufius* de hoc *Taylorum*. in notis ad. orat. *Dem.* contra *Timarchum*. T. orat. II. p. 89.

n) Horum sententiam late exponit *Petir.* l. c. p. 456.

o) Hoc ex lege, qua foeminae puerorum instar de facultatum tantummodo parte in testamento disponere poterunt, cuiusque n. b. mentionem feci, patere puto.

m) καὶ ἂν τῆς ἀναίτη τῶν ἴσθμων, ἢ μὴ κείτηται, ὅς ἐπιβέβω. — ὄρεῖς χρῆσα-

vt iuuehem annum decimum septimum, quo consiliorum imbecillitas haud adeo tanta est, ingressum, maioribus, quam foeminam, iuribus ornauerint? Quum porro annum vigesimum primum agentes omnia ciuium iura consequuti dicuntur, lege peculiari, quae hoc vel illud ipsis tribueret, opus haud erat. Quod denique substitutionem patris pupillarem attinet, illam iam post annum pupilli decimum sextum non amplius valuisse, ex eo maxime patet, quum pupillus annis quatuordecim inferior de facultatum parte disponere, pubesque factus testamentum componere potuerit. Hanc praeterea legem non ea mente esse latam puto, vt pupillus impediretur, quo minus, intra annum decimum quintum et decimum septimum moriturus, testamentum faceret heredesque scriberet, sed vt, si pupillus intra hos annos absque testamento mortuus fuerit, non heredes legitimi, sed a patre pupillariter substituti succederent. Haec sunt variae pupilli aetates, quae cum iuribus haud exiguis coniunctae fuerunt, inter quas tamen potissimum ea, qua in Lexiarchicis relatas esse constat, notanda est. Qua enim aetate tutores munere suo abdicarunt. p)

Hac exposita, de persona, quae ad graue et periculosum tutelae munus idonea habita est, dicendum esse arbitror. Nullos vero ad illud gerendum aptos censuerunt, nisi eos, qui vel ex testamento, a patre scripto, vel propter necessitudinis vinculum ex legibus, vel a magistratu hanc facultatem acceperunt. Inter haec autem tutelarum genera id, quod ex patris testamento ortum trahit, maxime in vsu fuisse inter Atticos, opinor, quum ciues iure, quod ipsis de opibus disponere liberisque tutores constituere, permisit, lubentissime vsi sunt. Tam late vero hoc ciuium ius patuit, vt vniciuque, cui confiderent, liberorum tutelam bonorumque curam demandare ideoque legibus, a viris sapientissimis latis, in testamento derogare potue-

II. *Quis et quomodo tutor fuerit constitutus.*

a) *de tutela testamentaria.*

p) *Quam diuersam de pubertate naturali sententiam fouerint Graeci v. Feib. antiqu. Homer. p. 218. sqq. et*

animadu. in illum p. 40. Stephani Schediasmat. L. V. p. 166. sqq. apud Gruterum in face artium liberal. T. V.

b) *de tutela legitima.*

potuerint. q) Quodsi vero pater, insperata morte praeuentus, absque testamento e vita excederet, ideoque nullus ex illo impuberum tutelam capefferet, non vnusquisque, quem necessitudo vel affinitas cum pupillo coniunxit, tutelae munere fungi poruit. Lycurgus quidem, Lacedaemoniorum legislator nulli agnato hanc facultatem ademit. r) Solon vero eos, qui proximam, in bona pupilli succedendi, spem haberent, a tutela remouendos esse iudicauit. s) Verum autem vero hanc Solonis legem non ad omnes, qui ex gente pupilli paterna orti fuerunt, sed ad proximos tantum esse referendum cum Menagio t) puto. Diodorus enim Siculus, agnatis honorum curam, cognatis vero, quibus pupilli felicitas eo magis cordi esset, quo minorem hereditatis spem haberent, pupilli ipsius tutelam attributam fuisse, euidentissime docet. u) Nec ea tutelae species, quam proximus pupilli heres gereret, penitus incognita fuit Athenis, siquidem patri integrum erat, cum in testamento tutelae praeficere. Quare Demosthenis tutelam proximi agnati ex testamento administrantur.

q) Plutarch. in vita Solon. Παιων ἔχει διατίθεσθαι, ὅπως ἀν' ἑδρα. videt. Anton. Thyfii Collat. leg. attic. et Roman. in Gronou. thes. antiqu. Gr. T. V p 1394 et Plato de legibus Cap. XI. Edit. Ficini: p 679. καὶ γὰρ πρὸς τοῖς παῖσιν ἐπιτροπὴν ἔδωκεν, οὐκ ἐκ τῆς ἀπορίας ἀν' ἑδρα.

r) Euerard Otto Comment. in Instit. T. de legit. tutor. Edit. Reiz. nouiss. p 91.

s) οὐδ' ἐπιτροπὴν, εἰς ἣν ἢ ὄντι ἐρχομένη των ὀρφανῶν τελευτήσαντων. videt. Diog. Laert. in vita Solon. segm. 56. Edit. Menag. p 65, et in Prateii Iurisprud. veteri L. I. C. 19. των ὀρφανῶν

κληρονομησάντων ἐπιτροπὴς μὴ ἔστι. Otto Thel. I. C. T. IV. p. 407. Meursii Solon. L. I. C. 20.

t) In notis ad Diog. Laert. L. I. segm. 56. p. 22. Petit. l. c. de tutelis.

u) in Bibliotheca histor. L. XIII.

ὁ μὲν γὰρ ἀπὸ κλητῶν συγγενῶν οὐ προσηκόντως τῇ κληρονομίᾳ των ὀρφανῶν, οὐκ ἐπιβουλευσούσιν. οἱ δὲ ἀπὸ του πατρὸς δικαίᾳ ἐπιβουλεύουσι μὲν ἐν δυνατείᾳ, δια το μὴ πιστεύοντα τὸ σώματός, τῆς δὲ ὄντιος εἰς ἐκείνου κληρονομίᾳ, εἰν οἱ ὀρφανοὶ τελευτήσαντων, ἀκαταβέβητον ἀποκορησούσι τὰ χρημῶν, ἀλλ' ἰδίᾳ τὰς ἐκ τῆς τύχης ἐλπίδας ἔχουσι. v. Menag. l. c.

runt. x) Nec est, cur Solonis legem hac in re appellemus! Si enim pater sanguine proxime coniuncto, de cuius sinceritate ac fide haud dubitat, in testamenti tabulis tutelam defert, quid amplius, quo minus eam gerat, impedimento erit?

Si plures pari necessitudinis vel affinitatis vinculo cum pupillo coniuncti ideoque eodem iure ad tutelae munus capeffendum gaudentes aderant, coniuncto consilio et labore gerere omnes tutelam potuisse, affirmare ausim. Non enim Diodori tantum verba, sed varia etiam Demosthenis loca, in quibus de pluribus tutoribus, testamento constitutis, ipse loquitur, ad hanc sententiam me commouerunt. y) Si enim plures tutores, quibus ex testamento hoc munus impositum erat, admissi sunt, nonne etiam pluribus, idem ius ex lege adeptis, tutelam simul et vnitis viribus administrare licuit? Matris vero tutelam iam vsu venisse inter Athenienses, vix ac ne vix quidem crediderim: id quod ex eo imprimis comprobandum est, quod matrem in filiorum puberum esse potestate, ait Demosthenes. Foeminas porro, vti iam dixi, impuberum instar habuerunt Athenienses. z) Legibus denique, quibus legitima agnatorum tutela describitur, ne verbo quidem matris fit mentio.

c) de tutela
matris.

His omnibus expositis, de tertio nempe dativae tutelae genere, Athenis aequae receptae, differere, opus esset. Antequam vero ad illud me vertam, Platonis de tutela, ab agnatis et cognatis ex legum voluntate suscipienda, sententiam proponam. Qui nimirum, si pater absque tabulis mortuus sit filiumque impuberem reliquerit, duos ex

pater-

x) ὅτι ἐμελλε τελευτῆσαι, ἀπάντα ταῦτα ἐνεργήσων ἄφοβον τὴν τοῦμα δὲ δημοφιλῆς τῶν δημοσίων υἱοῦ, τοῦτοίς μὲν ἀδελφείοις ὄντοιν, τῶν μὲν ἐξ ἀδελφοῦ, τῶν δὲ ἐξ ἀδελφῆς γεννητοῦσιν. Dem. Orat. I. in Aph. Wolf p. 548.

y) v. Orat. contra Aphob. I. Nam

pater Demosthenis plures tutores in testamento constituerat, et Orat. pro Phorm.

z) v. Petit l. c. p. 477. qui mulierum imbecillitatem huius legis fuisse causam, affirmat.

paterna pupilli gente, duosque ex materna, quibus vnus eorum, quibus cum pater amicitiam coluit, adiungendus esset, pupilli salutem prospicere eiusque bona administrare, voluit. a)

d) de tutela
daria.

Quodsi vero nec pater tutores nominauerat, nec erant, quos leges vocarent tutores, magistratus omnem curam adhibere debuit, vt tutores constituerentur. Vt vero pupillo eo citius subueniretur neque is tutoris consilio, ope atque auctoritate per longum temporis intervallum destitutus, bonorum iacturam incurreret, vni ex magistratu, ARCHONTI b) nimirum, hanc prouinciam demandarunt Athenienses. Hic igitur tutores singulari integritate et fide conspicuos elegit, si modo de liberis, qui illorum auxiliis in negotiis gerendis et cura in vita bene formanda egerent, certior factus fuerit c). Cuiusnam vero alius, hoc denunciare Archonti, fuerit partium, quam agnatorum et cognatorum? Hinc etiam *Plato* statuerat d): vt si pri-

a) de legibus. L. XI. Edit. Fic. p. 679. Έαν δε μη διαθεμενος τελευτηση τις, η της των επιτροπων εφεσεως ελλιασης, επιτροπους ειναι τους εγγυησια γενει προς πατρος και μητρος κυριους. δυο μεν προς πατρος δυο δε προς μητρος, ενα δε εκ των του τελευτησατος φιλων —

b) Archontum collegio nouem fuerunt adscripti v. *Meurs* in Sol. c. 25, qui summo Atheniensium collegio. Areopago, adfecerunt, postquam Archontum munere, id quod annuum fuit, abierint. v. *Meursius* de Areopago, C. V. Gronou. Thes. T. V. p. 2085. Primo collegii καὶ ἕξοχον archon appellabatur, alter βασιλευς, tertius πολεμαρχος, reliqui δεσποδοται. v. *Pollux*. C. 9. L. 8. Primo illi, qui Archon dicebatur, tutelarum cura demandata fuit. *Pollux*. l. c. Edit. *Hemster*. T. II. p. 908. Alii tamen ipsi adiuncti fuisse,

videntur, cum *Pollux* ipse dicat: l. c. ο αρχων μετὰ επιτροπην. Vnde quoque loco *Xenophonis*, in quo περι των εφρανοφυλακων loquitur, lumen accenditur De re ditibus ed. Op. Leunclau. (Paris. 1625. fol.) p. 922. A. Eidem porro Archonti eiusque administratoribus cura foeminarum viduarum, ventrem ferentium, tradita fuit.

c) v. *Guil. Postelli* de republ. Athen. libr. C. 20. in Gronou. Thes. T. V. et *Petitum* l. c. p. 491.

d) Έαν εφραναν επιτροπος τελευτηση τις, οι προσηκοιτες και επιδημοιυιτες προς πατρος και μητρος, μεχρι ανεψιων παιδων, αλλον καιτισατων ενος δικα ημερας, η ζημιοστων εκαστος δεκαρη της ημερας, μεχρι περα καιτισησων τον επιτροπον. de legibus L. VI. Edit. Fic. p. 619.

si primus tutor pupillo ereptus fuisset, agnati et cognati hoc munus intra decem dierum spatium alteri deferrent; sin vero, hac lege haud seruata, post decem dies nullum constituerint, poena vnius drachmae qualibet die, vsque dum officio suo steterint, ab illis sumenda esset. Eiusdem porro Platonis verbis ductus, credo tutelam, ad quam ob-eundam quis pacto se obligauerat, non tanto odio habuisse Graecos, quanto Romani illam habuerunt e).

d) de tutela
pactitia.

Hisce igitur modis pupillorum tutela tradi potuit! Illi vero, cui imponebatur, omnis diligentia in iis rebus, quae ad pupilli felicitatem spectauerunt, adhibenda ac summa fides in omnibus, quae in pupilli causis egit, praestanda fuit. Quum enim tutela, vt procuratio reipublicae ad vtilitatem eorum, qui commissi sunt, non ad eorum, quibus commissa est, gerenda est, vtilitatem pupilli sic tueri debet tutor, vt quaecunque agit, ad eam referat, oblitus commodorum suorum. Vt autem tutelae muneris grauitas eo magis elucesceret, tutorum officia, quae pro viribus meis explorare potui, enarrare mecum constitui, inter quae tamen eas res, quas omittere debuerunt, antepoenam.

ff. de officiis
tutoris.

Quas inter imprimis referendam esse puto SOLONIS legem, qua tutor matrimonio cum relicta pupilli matre interdicitur f). Quum vero patri, vt iam dixi, in testamento libera esset, legibus contrarium hac in re statuendi, potestas, saepius, imprimis si spes erat

i negatiua
a) matrem
pupilli in ma-
trimonium
du ere non
potuit.

e) Καὶ νεώτερος τοῖς παλαιῖς ἐπιτροπῶν ἐπιπέσει τε καὶ ἀποδογῶν. Quam acris vero ob §. 10. l. de excusat. tut. pugna de tutela pactitia fuerit inter Ictos, docet Cl. Nettelbladtius; in den haellischen Bevtreaegen zur iuristischen gelehrten Geschichte. T. I. P. I. p. 131.

f) Diog. Laert. in vita Solon legum. 56. Edit. Menag. T. I. L. I. P. 65. τῶν

ἐπιτροπῶν τῶν τῶν ἀφῶν μῆτε μὴ συντακῶν. vid. Præterii Iurisprud. vet. l. 20. in Oronis thes. I. C. T. IV. P. 407. Marsum in Solone C. 20. Thyssium in collat. leg. atticar. et Roman. in Gronou. Antiqu. Gr. T. V. Thyssius hanc legem cum lege Romanorum, qua tutor a matrimonio cum pupilla arceatur, comparare anxie studet. l. c. p. 1383.

B

erat, fore, vt ex eiusmodi conjugio multa emolumenta in filium redudent, tutori in testamento dato concessum fuisse legimus, vt viduam matrimonio sibi coniungeret. Exempla, quae hoc comprobant, in promptu sunt! Demosthenis enim pater Aphobo tutoris munus ea conditione, vt cum Demosthenis matre matrimonium iniret, in testamento tabulis mandauit g) atque Apollodori pater liberto Phormioni, liberorum tutori constituto, viduam in matrimonio ducere, permisit h). Id quod eo magis mirum erat, quum liberos non tanti ac ingenuos aestimarent Athenienses. Demosthenes tamen Apollodorum, qui matrem suam liberto nupsisse aegre tulerat, reprehendere patrisque voluntatem defendere annisus, multa affert exempla, quibus patres idem in testamento saepius praecipisse, probat i). Hanc quidem patrum facultatem non satis recte adsecutus est *Peirus*, quippe qui, quum Theologus esset, causamque, cur patres dictam Solonis legem in testamentis contemserint, haud intelligeret, legem ipsam auctoritatem amisisse inter Atticos, inde minus congrue opinatur k).

b) neque pupillam:

Neque hoc solum matrimonium odio habuerunt Athenienses, sed lege etiam publica, quo minus tutor, vel ipsius filius pupillam matrimonio sibi iungeret, acriter prohibuerunt l). Et sane non est, quod, hanc legem latam fuisse, miremur. Metuendum enim erat, ne tutor, imminutis sua culpa pupillae bonis, in matrimonio auxilium quaereret contra actionis poenaeque imminentis periculum posteaque absolutus, in fraudem legis vxori repudium mitteret. Saepius quidem pater matrimonium cum pupilla ineundum in testamento tutori dato

g) *Demosth.* in *Aph. I.* ab init.

h) *Id.* pro *Phormione*. Edit. Wolf. p. 601.

i) *Id.* *ibid.* Edit. Wolf. p. 603.

k) ad leg. atticas p. 447.

l) *Μη γυναικίδας ἰνὸς ὄψεσθαι μήτε τῶ ἐπι-
τησῶ μήτε τοῦ ἐπιτησίου πρᾶδι.* *Marcell.*
in *Hermog. v. Meurs.* in *Themide at-*
tica. L. II. C. 10. et *Menagium* l. c.

dato concessit, quin immo iussit, filiam alii, quam tutori nubere nulli. Ita pater Demosthenis in testamento suo filiam, quam magna dore exstruxerat, tutori in matrimonium collocavit *m*). Qua vero patris facultate, quae sententiae meae contra *Petiti* opinionem haud ita multo ante prolatae maximam auctoritatem conciliat, totam legem sublaram non fuisse, vt doceam, necesse esse, haud puto.

Pro viribus igitur expositis iis, ad quae non facienda legibus tenebantur tutores, ad ea, quae tutela suscepta, praestare atque agere debuerunt, vt animum meum aduertam, locus est. Maxime erat e republica, vt quanta poterat, cura, fide et diligentia in pupillo ab omni iniuria tuendo inque rerum pupillarum administratione versarentur tutores. Quapropter ante omnia, qui vel ex patris testamento vel ex legibus tutelam acceperant, *Archontem* adire et ab ipso, vt publica auctoritate confirmarentur, petere debuerunt. Innuere id videtur *Pollux*, *Archontis* esse officium, asserens, vt tutores constituerat, neque hoc ad praecipuos tutores refert *n*). Iam licet opponant alii, tutores eiusmodi ius tutelae suum aliunde nactos, *Archontis* confirmatione haud eguisse, ea tamen ex hac potissimum ratione requiri potuit, vt ne vlla suspicione premerentur tutores testamentarii aut legitimi, quum ex sola nominatione aut agnatione non dependant tutoris religio et honestas. Quum porro summae *Archontis* inspectioni omnes tutores subiectos fuisse constar, nonne ipsius eos, quibus praefectus fuit, accuratius nosse, multum interfuit?

2) affirmativa.

a) ab *Archonte*, vt constituerentur, petere debuerunt.

Satis autem non liquet, num, nisi pater in testamento hoc iusserit, tutelae negotia diuidendi, copiam habuerint plures simul constituti tutores. Mihi tamen haec diuisio locum habuisse videtur; Nonne

m) Dem. in Aphob. I, ab initio, Δημοσθένι δε την εμεν αδελφην και δυο τω

n) Onomast. L. VIII. C. 9.

Nonne enim pupilli bonis magis consulitur, si quis praecipua negotia peragenda curat inque rei singularis administrationem et conseruationem omnem curam, quae in rem verti potest, conferre studet? Quae porro ex rerum communione oriuntur lites, quae altercationes, quae damna, constat inter omnes! Quum denique tutores libertis, qui defuncto summum bonum, libertatem, debebant, rerum administrationem adsignasse videntur, meae sententiae nouum inde robur accedit. Demosthenes enim, qui mihi tot argumenta ad commentationem meam ornandam suppeditauit, de tutore suo, *Therippide*; *Nunc dicit, ait, de officina quaeri non potest, quia ipse harum rerum curam non habuisset, sed Milyas, liberius noster illa administrasset* o). Num autem sententiae, cui Demosthenis verbis motus subscripsi, iuste subscripserim, nec ne, iudicent me peritiores. Equidem tamen, tutorem se ideo excusasse, nisi leges, libertum in rerum administratione adhibere, permiserint, vix ac ne vix quidem putauerim.

Hisce, quae tutelam antecedeant, rite et secundum legum sapientissimarum tenorem propositis, ad seueriora ac grauiora officia nunc me conuertam. Imprimis ipsi omnis cura in eo ponenda fuit, vt impidiret, quo minus pupillum, lugentissima optimi patris mortis summis periculis expositum, scelerosi homines corruptelarum illecebris irretirent, quaestumque ipsius corpore facerent p). Si vero quis opum iniustarum constandarum causa pupilli felicitati adeo inuiderit, vt a quaestu ipsius corpore faciendo cohiberi nulla re posset, improbum de vi iniuriaque illata apud SEXVIROS accusandi, non pupillo,

b) Pupilli corpore ne quis quaestum faceret, cauere debuit.

o) *Demosth* in Orat. I. in Aphobum
 ἄλλ' ἐνίοτε μὲν φησὶ ἀργησοῦ το ἔργαστηρίου,
 ἐνίοτε δ' ὡς αὐτοῦ μὲν οὐκ ἐπεμελήθη τούτων,
 ὁ δὲ Μιλύας ὁ ἀπελευθερὸς ὁ ἡμέτερος δια-
 κηρῶν αὐτοῦ. Neque tamen hic Milyas a
 patre tutoris munus acceperat, quum

Demosth. plenam tutorum in testamento datorum faciens reuentionem, Milyam silentio praeterit v. n.

p) in Orat. *Demosth.* contra Timarchum Edit. Taylor, P. II. p. 17. sq.

pillo, iniuria lacesſito, ſed tutore data eſt facultas. Quumque inter Graecos, vt lucrum inde compararent, parentes, agnati ideoque etiam tutores eos, quos ſub poteſtate habuerunt, ſaepius proſtituerint, lex fuit rogata, quae non eum, qui ſe proſtituti paſſus eſt, ſed eum, qui impuberem elocauit, vel conduxit, accuſari iuſſit. q) Quanta iuſtitia, quantaque aequitate legiſlator hac in lege ferenda uſus fuerit, quis eſt, quin perſpiciat? Eodem fere pacto ſumma, qua fieri potuit, ſagacitate, pupilli bonis proſpexerunt, ad quod primum pertinere uideretur ea lex, quae, vt domum pupilli in euſdem utilitatem elocare ſtuderet, a tutore exegit. r) Quodſi hoc negligeret tutor. *Archonti* illius elocandae non modo erat facultas, ſed vnicuique etiam, qui, domum haud eſſe locatam, ſciebat, actionem contra tutorem inſtituere licuit. s) Tutores igitur, ſimulatque munus adierint, ad *Archontem* ſe conferre ipſumque rogare oportuit, vt auctoritate ſua iudicumque conſilio aedes elocari pateretur. t) Contractu poſtea locationis inito, pupillis, qui ne damno vlllo afficerentur, leges maxime cauerunt, bona conductorum pignoris iure obligata fuiſſe, memorat *Suidas*. u)

c) aedes pupilli elocare.

Haud minorem curam in caeteris rebus non minuendis adhibere debuerunt. Pecuniam enim, quam parentes aliis, foenore conſtituto, crediderant, ſiue numeratam reliquerant, nec in uſus ſuos transferre nec uſuris in commoda propria frui, fas erat. Illam potius omnem, vel in rem pupilli conuertere, atque aes alienum ſoluere,

d) caeterarum pupillorum rerum curam habere.

q) *Ibid.* Edit. cit. p. 15. ſqu. T. II. atque *Petium* ad leg. att. L. VI. T. V.

r) *Dem.* in *Aph.* orat. III. *τον οικον ουκ εμισθωσε των νομων κληρονομων.* atque aduerſus *Nauſimachum* p. 634. *Plutarch.* in *Solone*; Edit. quae cura *Aldi Venetiis* in vulgum prodiit. (1519. fol.) f. 25. p. 2. *Petii*, p. 491.

s) *Pollux* L. VIII. C. 9. Edit. *Hemſterſh* p. 907. *και τους οικον εμισθωσαν των ερphanων.* Quantum Graeci aedes a patre relictas aeſtimarint, qui ſcire cupit: vid. *Plato* de legib. L. V.

t) *Petius* l. c. p. 492. *Pollux* actionem, *δικην μιςθωσεως οικον* appellat.

u) *Id.* *ibid.*

B 3

re, vel conservare pupilloque tutela finita tradere, tenebantur. x) Hinc equidem, tutelam fructuariam fuisse Atheniensibus incognitam, putaverim. Possentne enim Demosthenes in tutores suos, qui vsuras non reddidissent, adeo inuehi? Ipsius quidem verba, quibus, se aegre latitum non esse, si certam vsurarum partem abstulerint, testatur, testimonio esse possent aduersariis, tutelam, quam nominamus fructuariam, haud exulasse Athenis. Quum autem de tota bonorum amissione hoc dicit Demosthenes, quum iustam agendi causam iudici commendare, ipsi animus est, hanc tutelam ex illis defendere, mihi mehercle in mentem haud veniret. Ipse enim aliis locis: *Neque pecuniam, ait, neque vsuras reddidit, γ)* ac: *Omnia sortes et vsuras consumserunt. z)* Honorarium vero ipsis potuisse constitui, patet ex exemplo patris Demosthenis, qui Therippidi, vsque dum Demosthenes vir factus esset, LXX. minarum vsum fructum quotannis percipiendum concesserat. a) Num vero eodem honorario tutores legitimi et ab *Archonte* dati potuerint frui, dubitationibus offusum, atque incertum est, quum auctores illud silentio praeterierunt.

Quod ad caetera bona attinet, tutori maxime eo fuit respiciendum, ne qua alienaret, quae pupillo vsui essent, neque ea, ex quorum administratione maiores, quam ex elocatione fructus redundarent in impuberem, locaret. Quare mensam foenerariam, si quam pater reliquerat, pro annuis vsuris alii in vsum concedere, tutori permis-

x) *Contra Aphob. orat. I. Edit Wolf. p. 553. οὐτε γὰρ ὡς ὀφειλοντα με καταλείπειν ὁ πατήρ, ἐν τοῖς γραμμασίην ἀπέφηεν ἐθ' οἷς ἀποδεδάκεναί ταντ' ἔφη, παρῶσαίτε μάρτυρα.*

γ) *Orat. II. contra Aph. p. 558. ἄτε τὰς μίνας ἄτε τὸν ἔργον ἀποδεδάκε.*

z) *In Orat. III. contra Aphob. τὰ*

κεφάλαια καὶ τὰς ἐπιδικασίας ἀπέσβεσον. ibid. p. 564. Sexcenta alia loca legi possunt in Demosth. praesertim in Orat. contra Aph. III.

a) *Demosth. in Aphob. III. θηροπιδὴν δ' ἐβδωμηνοντα μίνας λαβόντα κερσασσάσθαι, εἰς ἔργον ἀλλήν γενομένην videt. quoque Orat. I. in Steph. Edit. Wolf, p. 612.*

permissum non fuit. *b)* Quum enim ex huiusmodi mensis, quarum apud Demosthenem saepe fit mentio, tantum commodi tantumque emolumentum capi facile potuit, ut possessor breui temporis spatium maximas saepe diuitias compararet, ne in alium, quam in pupillum redundaret emolumentum, legibus cauerunt Athenienses. Alias denique res, quas pupillus ex patris hereditate accepit, inter quas tamen officinae imprimis referendae videntur *c)*, tutori maxime curae esse, leges iusserunt. Quae vero pupillo vsui nulli esse poterant bona, vel vendere, vel alio pacto ad alios transferre, fuisse prohibitum, haud arbitror, quum Demosthenes de ipsis suis tutoribus aequa mente dicat, ipsos agros emisse suos atque res familiares. *d)*

Ne vero impuberis bona a tutore iniuste consumerentur, atque ut, si tutor ipsorum partem iniuste contriuerit, pupillus damni restitutionem eo prius consequeretur, duas potissimum leges, quae curae, quam in impuberum felicitate collocauerunt, vberissima testimonia dici merentur, sapientissime promulgarunt. Altera quidem lege ad rationes post gestam tutelam reddendas tutorem obligarunt. *e)* Quum redditis rationibus optime inquiri potest, num quis in bonis administrandis bonum virum se praestiterit, an pupillum damno affecerit, haec lex summa laude extollenda esse videtur. Sint fortasse alii, qui singulis annis rationes exigi potuisse, sibi persuasum habent; existant vero tot argumenta, quae ex Demosthenis orationibus, quas contra tutores habuit, depromi possunt, quot ad sententiam meam optime substruendam, sufficiunt. Ipse enim ait: *Quum Pasicles in virorum numerum receptus est, num tutelae dederunt*

e) Rationes post finitam tutelam reddere obligatus fuit.

b) Orat. I. in Stephanum l. c. p. 612.

το δὲ ἐπιτοροῖ Orat. aduersus Nausimach.

c) Orat. III. in Aph. Edit. Wolf. p. 564 et Orat. I. in Aphobum.

e) Verba quidem legis explorare haud potui, loca vero frequentiora, in quibus de rationibus reddendis sermo est, illam fuisse latam, testantur.

d) Τα ἡλικία καὶ τὰς συνουσίας ἐπιτοροῦ.

runt rationem? f) et de suis tutoribus: *Quid nunc agunt?* (quum vir sim), Nullas bonorum vsuras producunt. g) Neque, si quorannis hae rationes a tutoribus exposcendae fuissent, Demosthenes damnum, quod ipsi iniunxerant, triginta talentorum pretium aestimatum fuisse a iudicibus, dicere posset. h) Omnes enim Demosthenis facultates octo vel decem talentorum summam exaequarunt. Eorum, qui rationum exigendarum curam habere debuerint, negligentiae esse imputandum, si non quorannis illas reddiderint tutores, incassum mihi opponant alii, quum *Archon*, cuius officia paene omnia ad pupilli felicitatem spectabant, vix hoc passus esset. Altera autem lege impuberi in omnibus tutoris bonis, ne dote quidem mulieris exclusa, ius pignoris constituerunt. i) Nec aptiori via, tutorem ad officia seruanda adigendi, vti potuissent. Qui enim tutor metu, se, si negligenter tutelam gesserit, vel quaedam corruperit in suumue vsum conuerterit, suorum bonorum iacturam facturum esse, a negligentia et fraude non reuocatur, numquam ad bonam frugem reduci posse, viderur.

f) *Pupillo pignus in tutoris bona constitutum fuit.*

V. Officia pupilli.

Haecenus tutoris officia exponere studui. Athenienses vero non tutorum modo, sed pupillorum etiam officio rite determinandis operam dederunt. Itaque et haec tradam, quamuis admodum pauca sint, quae ex autoribus hac de re excerptae poruerim. Pupillus nimirum, quum tutor domini pupilli nomine ornaretur k) pietatem ipsi exhibere nihilque sine ipsius consilio suscipere

f) Τις οὐκ ἀν' ἡνίκά Παιρικλῆς ἀνῆλθε γυναικὸς, ἐκομιζέτο τοὺς λόγους τῆς ἐπιτροπῆς;

g) Νυν δὲ τι ποιούσιν; ἔργον μὲν οὐδὲν ἀποφαίνεται τῶν κλημάτων Demosth. Orat. I, in Aph.

h) Orat. III, in Aphob. θέντες ἀν' οἱ δικαστῶν τοῖς πασι κλημασιν, ἕχρον το σμειπαν πλεον ἢ τριακοντα ταλαντα αὐτοῦς ἀποσσεροντας. Orat. III, in Aphob.

i) Demosth. contra Onet. I. ὁμῶς ἐβυληθῆν μὲν ἀφοβα δούναν τὴν ἀδελφὴν ὅταν τὸν αὐτὸν πατρῶος ἄστιας καὶ τῆς ἐμεῖς οὐκ ἔλιγος αἰσῶν κυρίαν γνησημενον. Προσδοχῆ τὴν προικὰ οὐκ ἐπίστειται, ὅσπερ εἰ τὰ τῶν ἐπιτροπευόντων κλημάτων ἀποτιμήματα τοῖς ἐπιτροπευομένοις καθ' ἑσθάνη νομίζαν.

k) Demosth. in Timarch. Edit. Tayloriana P. II, p. 17.

fuscipere, diu obtemperare atque, vt omnia breuius dicam, ipsi morem gerere debuit. Imprimis vero, id quod silentio praeterire non possum, testimonium contra tutorem dicendi, licet veritatem ipsam respiceret, vel alii actionem contra tutorem suppeditandi, pupillo omnis facultas legibus fuit adempta. l)

Atque haec, quae pro viribus meis explanare studui, officia cum a tutoribus tum a pupillo implenda, nonne eiusmodi sunt indolis et naturae, vt, Atticos summam curam in promouenda impuberum felicitate adhibuisse, nobis persuadeant? Quo enim tutor ad tutelam bene gerendam atque ad fidem praestandam commoueri potuit, omne id sapientissimis legibus sanxerunt. Verum autem vero nondum omnem earum legum, quae hanc rem attingunt, rigorem tradidi; Superest enim mihi, docere, quo pacto, si tutor officia transgressus fuerit, pupilloque iniuriam damnus inuinxerit, hic nefas repellere damnae restitutionem consequi potuerit. Duabus vero potissimum, horam obtinendorum gratia, rationibus vti, ipsi licuit. Tutorem enim leges iniuste deserentem, vel in ius vocandi, vel si ob impensas aliaque incommoda publicas lites detestaretur, amicis rem committendi ipsorumque consiliis transigendi, facultate gauisus est. Horum ope saepius lites dirimere studuisse pupillos inter Athenienses, in orationibus a me laudatis testatur Demosthenes. m) Verum tamen, si litem aliorum arbitrio commiserint, illorum stare sententiae, promittere tenebantur. n) Itaque in lata ab arbitris sententia

v. De effectibus male gestae iustitiae.

l) de transactione.

l) Isaeus περι του ἀγνίου κληρου in collectione Rhetorum Aldina, (1515). p. 79. Οὐ γὰρ ἕνα τοῖς ὀφθαλμοῖς κατὰ τῶν ἐπιτροπῶν οὐδὲ ἀληθῆ λέγειν, οὔτε γὰρ εἰν νομῶν δεῖξεν. ὡς κολλοῖ τούτων ὑπερ τοῦ παιδὸς δίκην παρ' ἑαυτοῦ λαμβάνειν.

m) in Onetor. I Wolf Edit. p. 568. quo loco Demosthenes, se tutori rem

ipsam decidendam commississe, ait; in Orat. I. contra Stephanum. Edit. Wolf, p. 608. in Orat. pro Phormione ibid. p. 602

n) v. Praetii Iurisprud. veter. l. 9. inter leges Solonis. in Orton. Thef. I. C. T. IV. p. 402.

C

centia pactisque inter partes initis tantum infuit auctoritatis, vt inter partes in totaque republica valuerit, aequae ac si iudex ipse rem cognitam diiudicasset. Nullum igitur querelas mouere, sententiamque aduersus agere potuisse, patet. o)

z) de actionibus.

Si vero tutor, sperans fore, vt rem suam vel populo commenderet, vel iudicem corrumperet, litem ad aliorum arbitrium reuocari permittere noller, vel si pupillo, hoc pacto liti finem imponere, displicuerit, alia, quae ad damni restitutionem ipsi praesto essent, praesidia leges proposuerunt. In ius nimirum tutorem, qui diuitias acquirendi, cupiditate captus, officia neglexerit rebusque pupillaribus multum detraxerit, vocare actionibusque ipsum profectui, comprobantur. Quum vero peccata et crimina a tutore commissa variae naturae esse possent, legislatores varias quoque dedere

a) De variis actionibus.

actiones. Quare, si pupilli aedes elocare oblitus fuerit, actio de domo haud elocata p), si pupillum male tractauerit, vel iniuria laeserit, iniuriarum actio potuit institui. q) Si tutor porro adeo officia sua deseruerit, vt res pupilli familiares alienare haud dubitauerit, non contra tutorem modo, sed contra quemcunque possessorem rei vindicatione vt potuisse pupillum, Demosthenes docet. r)

b) de actione tutelae.

Quae vero actiones cum graui illa tutelae actione, (ἐπιτροπῆς δίκη,) ne misceantur, cauendum est. Melanchthoni s) enim et Pot-

tero

o) Orat. aduers. Nausimach. init. p. 633 sequi. Διελυστασθε γε ἂν' ἀρκ. εἰσιν αὐτῆς ἡμῖν δίκαι. et Dem. pro Phorm. p. 603.

p) Potter's Antiquities of Greece Vol. I. p. 124.

q) Καταστάσις δίκης, γραφή nominabatur. v. Potter. I. c. p. 126.

r) Dem. in Aph. 117. p. 560. Διασκευασαμενον την ουσίαν καὶ παραδούς της μεν οικίας ἀφ' ἑβρου, τον τε ἀγροῦ οὐκ ἠλαστος μεν ἐκεῖνου δίκην καὶ πρῶτα ἐξεν. ἐμὸ πειποίηκεν.

s) In collatione actionum atticar, et Romanar. Witeb. 1546. p. m. 41.

tero t), qui hanc actionem ipsius indole moti, contra eos tantum, qui fraudulentè pupilli bona consumserint, habuisse locum, affirmant, non possum non assentiri. Tales enim certissime produxit effectus, quales apud tutorem ex negligentia aliquid omittentem vel ex inscitia pupillo nocentem applicare, certe iniquum esset. Neque vero quocumque tempore moveri potuit; Solon quippe, expressa lege, post quinque annos illi omnem vim ademit; Hanc legem, inquit, vobis daturus sum: *Si quinque annis praeterlapsis non egerunt, non amplius competat pupillis actio contra crimina in tutela commissa u)*, atque alio loco: *Iniuriarum ab initio factarum actio non amplius, quam quinque annos lege datur pupillo. x)* Num vero inde a tempore delicti commissi, an a finita tutela hi anni computari coeperint, a doctissimo quoque in dubium vocari potest, quum legislator mentem suam non satis accurate explicauerit. Equidem tamen illos a tutelae ad finem perductae tempore numerare malle. Quo enim pacto iuuenis tenera aetate omnem tutoris fraudem detegere ideoque ius suum persequi potuit? Verba quidem *Solonis: Iniuriarum ab initio factarum non amplius, quam quinque annos dari actionem*, sententiam meam impugnare videntur. Facile vero illa adeo interpretari puto, vt sententiae meae respondeant. Legislatoris enim mentem eo respicere, puto, quod, quamvis iniurias ab initio perlatas ob longum temporis intervallum obliterare ideoque earum post gestam tutelam delationem negligere posset pupillus, tamen earum vlciscendarum, tutela et quinque annis peractis, finis esse deberet.

c) quo tempore moveri poterit.

†) l. c. T. I. C. 24. p. 128.

u) Βελομαι δὲ τῶν ὕμν τῶν νομῶν ἵπτεν. ἔαν πῆντε ἐτη παρελθῆ καὶ μὴ δικαιοσύνη, μηκέτ' ἴναι τοῖς ὀρφανοῖς δίκην περὶ τῶν ἐκ τῆς ἐπιτροπῆς ἐγκλημάτων. in Orat. aduersus Naufimach. Edit. Wolf. p. 634. Petit. L. VI. T. VII. et Poster. L. I. C. 26.

xc) Τῶν μὲν ἐξ ἀρχῆς ἀδικημάτων ἢ διδοῦν ἐξ ἅντε ἔταν τὰς δίκας τοῖς ὀρφανοῖς ὁ νόμος, κατὰ τῶν οὐκ ἀφεμένων ἐπιτροπῶν. -- et ἀκούει τὰ νομῶν λογιστὸς ἀντικρὺς, ἔαν μὴ πῆντε ἔταν δικαιοσύνη, μηκέτ' ἴναι τοῖς ὀρφανοῖς δίκην. v. Meurhium in Them. attica L. II. C. 10. Gronou. l. c. T. V. p. 1973.

beret. *Plato* porro eodem pacto de hoc quinquennio sentit. γ) Praescriptio autem ista quinquennalis opponi non poterat, si quis legitime impeditus agere non potuerat, stipendiaue fecerat. Saepius enim, si tutores per longum annorum seriem, quibus actio instituta haud fuit, pupilli accusationem infringere studuerunt, hic se eo excusavit, quod stipendia meruerit. ζ) Neque, quum in bello non currit praescriptio, quum non valeat agere, meae sententiae quem esse contradicturum, arbitror.

Inter dictos vero quinque annos tum a pupillo, tum ab omnibus, quibus, fraudulenter egisse tutorem, notum fuit, haec actio potuit moveri. α) Quum enim pupillo quam proxime subuenire iniuriamque propulsare, Athenienses voluerunt, nullam, qua hoc impetrare possint, viam neglexerunt. Pupillo vero ipsi, durante tutela hanc actionem contra tutorem intendere, licuisse, vix dum enuntiare audeo. Iis tamen annis, quibus mentis imbecillitas nimis magna adhuc est, anno nimirum decimo quarto nondum transacto, hoc iure fuisse instructos, *Platonis* verbis motus inficias eo. Qui enim, ait, *simulac pupillus pubescit, si, male tutelam geri purat, intra quinque annos post finitam tutelam, tutelae actione agere potest.* β) Hac vero aetate facti actionis vtendae gauisos esse facultate,

d) a quo?

γ) Ἄμα δ' ἂν ἦδηση τις τῶν ὀρφανῶν, ἴαν ἠγῆσαι κακῶς ἐπιτροπεύειναι, μέχρι περὶ ἐπὶ τῶν ἐξηκουσῆς τῆς ἐπίτροπῆς ἴτω δίκην λαχῶν ἐπίτροπίας.

λαβῆν' εἰρηνῆς δ' αὐ' γενομένης ἔμοι δ' ἀτυχίμα πρὸς το δημοσίῳ συνεβή'

ζ) *Isaeus* in orat. ὑπερ τοῦ ἀπολλοδώρου κληροῦ. Editione citata pag. 74. Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ κορινθιακὸς πόλεμος ἐγένετο ἐν ᾧ ἐγὼ κακῶς ἐτρέφοντο καὶ ἠναγκάζομεθα ὡς δ' ἀδελφοὶ αὐ' ὑμῶν δίκην ἐξέγενετο

α) *Petius* l. c. p. 493. *Pollux* L. VIII, c. 9. *Petius* actionum Romanarum naturam ignorans, hanc tutelae actionem, publicam appellat idemque nomen dat crimini suspecti inter Romanos usitato. *Euer. Otto* illum iam refutare studuit in *Comment. ad Institut. T. de suspectis tutoribus.*

β) *De legibus*. L. XI. v. u. y. autec.

te, veritati eo magis congruit, quum et liberis parentes, a quibus multum iniuriae pertulerant, accusare licuit. c)

Si vero pupillus, qui res suas a tutore dissipari animadvertit, vel alii contra tutorem agere voluerunt, non apud vnumquemque iudicem ipsius nomen deferre potuerunt. Quum enim res pupillares singulari cura esse dignas censuerint, coram solo *Archonte*, cuius officium initio commentationis fustus descripsi, tutorem in ius vocari debere, constituerunt. d) Ipse vero *Archon*, si res eius fuit naturae, vt de illa iudicare potuerit, sententiae ferendae facultate instructus fuit, si vero tanti momenti, vt potestatem, *Archonti* commissam, excefferit, illam post quinque dies HELIASTIS e) cognoscendam et diiudicandam tradere, tenebatur.

e) Apud quem iudicem?

Lite demum vel *Archontis*, vel *Heliastarum* cognitioni subiecta, vtrique tutori et pupillo certum temporis spatium datum est, quo se vel ipsi defenderent, vel ab aliis se defendendos curarent. Postquam vero vnusquisque sui defensionem ad finem perduxit remque suam iudicibus commendauit, hi in illam accuratius inquisuerunt. In multam igitur, si pupilli opes fraudulenter

c) *Salmajus* ad ius attic. et Roman. Cap. IX. p. 196.

d) Δικαι δὲ πρὸς αὐτὸν λαγχανολῆς, καὶ κωστίας παρηνίας, etc. ἐπιθροῦτος ὄργανων. Pollux l. c. L. VIII. C. 9.

e) Heliacam maximum, post quinque capitalia fuisse forum, testatur Pau-

fanias. Vlpianus hoc ita dictum esse, affirmat, aut, quod eo hominum multitudo maxima conuocaretur, aut, quod a sole locus illustraretur, v. *Car. Sigon.* de republ. Athen. L. I. C. 3. *Gronou.* T. V. p. 1518 *ibid.* L. III. C. 4. *Archontum collegium praefuit huic iudicio: ibid.*

D

lenter diminuit, in grauiorem vero poenam, si grauiora delicta commisit, condemnatus est. *f*)

Num vero tutor graui tutelae actioni succumbens, famae suae periculum incurrerit, multis dubitationibus offusum est. Equidem tamen illud, exquisitioribus argumentis ductus, affirmare, quam negare mallem. Iuuenem nimirum, qui tutorem vel iniuste accusauerat, vel iudices, pecunia corruptos, ad suam partem commouere non potuerat, ideoque causa in iudicio ceciderat, non multa solum, sed fama etiam atque honore punitum fuisse, puto ex *Demosthene* patere. Qui enim, a iudicibus petens *g*), vt beneuole de re sua iudicent:

f) *Demosth.* in *Macartatum*. ὁ ἀρχων ἐπιμελειῶν τῶν ὀρφανῶν καὶ τῶν ἐπικληρῶν καὶ τῶν ἠνθακῶν, ὅσαι μενουσι ἐν τοῖς οἰκοῖς τῶν ἀνδρῶν τῶν τετληκότων φασκεσθαι κτείν, τῶν ἐπιμελειῶν καὶ μετ' ἑαυτῶν ὑβρίζειν, ἢ ποιεῖν τι παρονομον. κυριος δὲ ἐπιβαλλεῖν κατὰ τὸ τέλος. Ἐάν δὲ μείζονος ζημίας δοκῆ ἀξίος εἶναι, προσκαλεσαμένους προπτεμπῆτα, καὶ τιμητὰ ἐπιγεγραμμένους ὁ, τι ἀν. δοκῆ αἰνῶ, εἰσαγαγέτω εἰς τὴν ἡλιαίαν. Ἐάν δὲ ἄλλα, τιμῶν ἢ ἡλιαία περὶ τοῦ ἀλοντος ἢ. τι μετ' ἄλλοι ποιῶν ἢ ἀποτίσαι v. *Petit.* l. c. L. VI. T. VII. *Potter.* L. I. C. 26. *Præter* Jurisprud. vet. L. I. l. 28. in *Orat.* *Thes.* l. C. T. IV. p. 406 et *Mensf.* *Them.* Att. L. II. C. 10. v. *Gronou.* *Thes.* antiquit. T. V. pag. 1973. Cui loco addendus est alius ab eodem *Demosthene* prolatus, in *Orat.* in *Steph.* II. τὸν τοῦτον νόμον ἐπιτελῶνς ἀνάγκη, ὅς κελεῖται ἐπιδικασίαν εἶναι τῶν ἐπι-

κληρῶν ἀπάτων καὶ ξενῶν καὶ περὶ μὲν πολιτῶν τὸν ἀρχοντα εἰσαγεῖν καὶ ἐπιμελειῶν. *Mensf.* *Them.* att. L. II. C. 21. *Gronou.* l. c. p. 1982. Poena multæ ipsa, si tantum damni iniuncti causa soluenda erat, minuebatur etiam, si tutor non habebat, vnde solueret. v. *orat.* I *Dem.* III. in *Aph.* Edit. *Wolf.* p. 560. Magnum vero Attici fecerunt discrimen inter damnum ex industria illatum et inter damnum ex negligentia factum. v. *Petit.* L. VII. T. III. et *Potter.* *ibid.* L. I. C. 26. ἀ. μετ' ἑαυτῶν ὑβρίζειν, ἢ ποιεῖν τι παρονομον, ἀπλῶν τὸ βλαβὸς ἐκτείνεν.

g) Εἰ δὲ ὁμοῖς ἄλλοι γνωσθε, τινα εἰσοδε αὐτὴν ψυχὴν ἔχειν, ὁ τῶν ἐμοῦ μὲν ἰδὴ μετ' ἑαυτῶν τῶν πατρῶων ἀπεστρωμένον, ἄλλοι καὶ προσήμιον. *Orat.* II. in *Aphob.* p. 559. ἀπλῶν τὸ βλαβὸς ἐκτείνεν.

dicens: *Si enim aliud quid iudicatis, inquit, quali futurus est animo, animadvertite, quum me tum opibus privatum, tum honore destitutum videt; et alio loco, Tutores actione iniuriarum, qua famam ipsius et bona summis periculis exponerent; adversus ipsum esse vsuros, queritur. h)* Quum igitur actionem non recte adhibenti famae amissio imminuit, tutorem fuisse infamia aspersum, si ipsum iudices damnarent, num a veri specie abhorret? Praeter vero id infamiae poena non ideo grauis fuit inter Athenienses et maxime vsitata, quum unicuique, qui officio publico iniuste functus erat, infligeretur. *i)* Plato porro, eum, ait, qui propter lucrum leges deserit, non honesta, sed turpi actione esse persequendum *k)* et paulo inferius, tutorem fraudulenter tutelam gerentem, infamia debere laborare. *l)* Hesiodus denique, quem mihi hac in re subuenire posse, fortasse opinatur nemo, tutelae haud bene administratae crimen inter maxima crimina commemorat. Comparat enim eiusmodi tutorem, cum eo qui supplices, vel peregrinos male tractat, qui cum fratris vxore clam coit vel patrem aetate prouectum iniuria afficit. *m)* Quamuis plenam poëtis dare fidem vide-

ri

h) Δικην αν μοι βλαβης ελαχην εν η καυ
πρωι ατιμιας ανδρωπι κινδυνευουσιν. Orat.
II. in Aph. p. 562.

i) videfis Xenophontis politiam Athen.
C. 3. §. penult. et vii. Edit. Lips. Vol.
II.

k) προς ταυτη δε δικην υπερχεται τω βλο-
μενω μετιεναι, μη καλην μηδ' ευανυμου,
αλλ' αισχροαν, εαν αλεσκεται δια το κερδος
των νομων καταφροναν. L. VI. de leg. Edit.
Ficin. p. 614.

l) Lib. XI. de legibus.

m) In operib. et diebus. v. 325.

ἴσον δ' ὅς θ' ἰκέλην, ὅς τε ζῆνον κακὸν ἐξέειξ
ὅς τε κασιγνητοῖο ἐοῦ ἀνα δέμενα βαινοί,
Κρυπιάδης ἔυνης ἀλοχου, παρακαυρία ῥε-
ζων.

ὅς τε τευ ἀφραδῆς ἀλιτανεῖται
ὄρφανα τέκνα.

ὅς τε γονα γερῶνα, κακῶ ἐπι γηρας οὔδα.
Νεικεῖ χαλεποῖσι κατ' ἀπ' ἴσμενος ἐπεισσει.
Τῷ δε τοι Ζεὺς αἴλιος ἀγαιέτω ἐς δε τελευ-
την.

Ἔργων αὐτ' ἀδικῶν χαλεπὴν ἐπέθηκεν αμοι-
βην.

si nollem, tamen hæc Hesiodi verba ad sententiam meam defendendam mihi aliquantulum inferuire, puto.

Supplices quo minus iniuria afficerentur vel laederentur, legibus fuisse prohibitum, testatur *Demosth.* in *Neacram*; dicens: *Tous ikelas einay asphaleis.* v. *Thysium*, l. c. in *Gronov.* Thes. T. V. p.

1370. Varias eorum, qui parentes maletractarunt neque aluerunt, poenas, inter quas quoque infamiam leges, recenset *Præsius* in *jurisprud. vet.* v. *Orzo.* Thes. T. IV.

CORRIG.

p. 6. l. 5. leg. *μειρονομία* pro *μειρονομίας*.

- n. a. l. 12. leg. *Odyss.* pro *Odiss.*

p. 20. l. 19. leg. *officiis* pro *officio*.

CK 674

ULB Halle

3

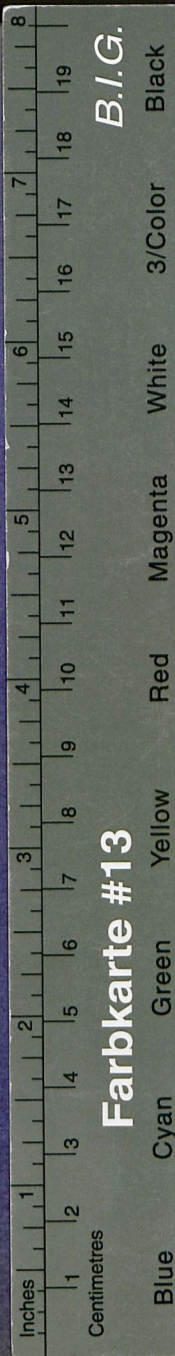
008 349 282

B.I.G.

Black

3/Color

White

Magenta

Red

Yellow

Green

Cyan

Blue

Farbkarte #13

Centimètres

24
13
41

DE
TVTELA IMPVBERVM ATTICA,
BREVIS COMMENTATIO.

VIRO ILLVSTRI,
CHRISTIANO HARTMANNO
SAMVELI GATZERT,

PHILOSOPHIAE ATQVE IVRIS VTRIVSQVE DOCTORI,
IN ACADEMIA GEORGIA - AVGVSTA ADHVC
IVRIVM PROFESSORI PVBLICO,

I AM
SERENISSIMO HASSIAE LANDGRAVIO A CONSILIIS REGIMINIS
ET IN ACADEMIA GIESENA IVRIS ANTECESSORI
DESIGNATO,

PATRONO ATQVE PRAECEPTORI
MAXIME COLENDO,

DICATA.

AVCTORE
ERNESTO CHRISTOPHORO WALCHIO L. C.

REGII DISCIPLINARVM HISTORICARVM INSTITVTI
SODALE EXTRAORDINARIO.

GOETTINGAE
LITTERIS BARMEIERIANIS. CIOIOCCCLXVII.

674